

Sijaissyntyysjärjestelyt ulkomailla

Sijaissyntyysjärjestely

Sijaissyntyysjärjestelyssä nainen (sijaissyntyttäjä) saatetaan raskaaksi ja hän synnyttää lapsen, joka on tarkoitus luovuttaa toisen henkilön tai pariskunnan (aiotut vanhemmat) kasvatettavaksi. Järjestely voidaan toteuttaa monella tavalla. Lapsi voi olla aiottujen vanhempien yhteinen geneettinen lapsi, sukua vain toiselle aiotuista vanhemmista tai geneettisesti aiotuille vanhemmille täysin vieras. Hedelmöityshoitoihin perustuvat sijaissyntyysjärjestelyt on Suomessa kielletty. Myös sijaissyntyysjärjestelyyn tähtäävät lääketieteelliset tutkimukset ja hoidot ovat kiellettyjä Suomessa, vaikka järjestely olisi tarkoitus toteuttaa ulkomailla.

Ulkomaiset järjestelyt ja niiden riskit

Ulkomailla toteutettaviin sijaissyntyysjärjestelyihin liittyy muun muassa seuraavia riskejä ja epävarmuustekijöitä:

- Lapsen ja aiottujen vanhempien perheoikeudellisesta asemasta ei ole varmuutta.
- Lapsen luovuttamista sijaissyntyttäjältä aiotuille vanhemmille tai lapsen maahanpääsyä Suomeen ei voida taata.
- Sijaissyntytyksen psykologisia tai sosiaalisia vaikutuksia lapseen ei ole vielä juurikaan tutkittu.
- Sijaissyntyttäjän taustasta, motiiveista ja vapaaehtoisuudesta järjestelyssä ei ole varmuutta. On mahdollista, että kysymys on sijaissyntyttäjän hyväksikäytöstä ja jopa lapsikauppaan rinnastuvasta järjestelystä. Sijaissyntyttäjän ja ulkomaisen välittäjän saamat korvaukset ylittävät usein järjestelystä aiheutuneet todelliset kustannukset.
- Sijaissyntyttäjän ja lapsen tarvitsemasta terveydenhuollosta järjestelymaassa ei ole takeita ja sijaissyntyttäjän ja lapsen fyysiseen terveyteen ja psykososiaaliseen tukeen liittyvät laiminlyönnit ovat mahdollisia.

Ulkomailla toteutetuissa sijaissyntyysjärjestelyissä tulee suomalaisen lainsäädännön lisäksi ottaa huomioon järjestelymaan lainsäädäntö. Suomen ja järjestelymaan lainsäädännöissä voi olla eroja keskenään, mikä vaikuttaa esimerkiksi lapsen perheoikeudelliseen asemaan.

Lapsen isyyden määräytymiseen sovelletaan Suomessa isyyslain (11/2015) säännöksiä. Isyyslaissa ei ole sijaissyntyysjärjestelyihin liittyviä erityisiä säännöksiä.

Uuden äitiyslain (253/2018) 2 §:n mukaan lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen. Ulkomailla toteutetut sijaissyntyysjärjestelyt on laissa otettu huomioon siten, että lain 45 §:n 3 momentin mukaan ulkomainen päätös, jolla joku on vahvistettu äidiksi lapsen synnyttäneen naisen sijasta, voidaan tunnustaa ainoastaan, jos aiottu äiti on asunut päätöksen antaneessa valtiossa vähintään vuoden välittömästi ennen lapsen syntymää tai jos tuo päätös tunnustetaan sellaisessa valtiossa, jossa aiottu äiti on asunut keskeytyksettä vähintään vuoden välittömästi ennen lapsen syntymää. Ulkomaista äitiyden vahvistamista koskevaa ratkaisua ei näin ollen tunnusteta Suomessa, jos henkilö, jolla on asuinpaikka Suomessa, on hankkinut lapsen sijaissyntyysjärjestelyllä vieraassa valtiossa. Jos äitiyslain ulkomaisen päätöksen tunnustamista koskevat edellytykset eivät täyty, oikeudellinen äitiys voi Suomen lainsäädännön mukaan siirtyä vain adoptiolla.

Oikeudellisella vanhemmuudella on merkitystä muun muassa lapsen huoltajuuden määräytymisen kannalta, sillä lähtökohtaisesti vain lapsen huoltaja voi päättää lasta koskevista asioista ja esimerkiksi hakea lapselle kansalaisuutta ja matkustusasiakirjaa.

Suomen viranomaiset eivät suosittele sijaissyntyysjärjestelyihin ryhtymistä ulkomailla. Jokainen tapaus käsitellään tapauskohtaisesti, eikä takeita lopputuloksesta voida antaa. Viranomaiset eivät myöskään voi etukäteen ottaa kantaa tai antaa oikeudellista neuvoa yksittäistapauksissa.

Lisätietoa

- [Oikeusministeriö: Arviomuistio sijaissyntyysjärjestelyistä \(2012\)](#)
- [Laki hedelmöityshoidoista](#)
- [Isyyslaki](#)
- [Äitiyslaki](#)
- [Adoptiolaki](#)
- [Kansalaisuuslaki](#)
- [Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista](#)
- [Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta](#)
- [Euroopan neuvoston ohjeistus: Guide for the implementation of the principle of prohibition of financial gain with respect to the human body and its parts from living or deceased donors](#)